

ORTAÖĞRETİM
GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

ÇALIŞMA DEFTERİ

COĞRAFYA 12

Ünite

KÜRESEL ORTAM: BÖLGELER VE ÜLKELER

Konu

- Ülkelerin Konumunun Değişimi ve Etkileri
- Türkiye'nin Jeopolitik Konumu
- Türk Kültür Havzası

OGM
MATERYAL

6.
SAYI

<https://ogmmateryal.eba.gov.tr>

ÖN SÖZ

Sevgili Öğrenciler,

Bu çalışma defterinde öğretim süreçleri içerisinde kazandığınız bilgi ve becerileri kullanmanıza olanak tanıyacak çeşitli düzeylerde ve yapılarda etkinlikler bulunmaktadır. Bu etkinliklerle hem okulda işlemiş olduğunuz konuları tekrar etme hem de akademik gelişiminizi izleme imkânı bulacaksınız. Bu amaçla hazırlanan çalışma defterinde yer alan etkinlikler, bilişsel alan basamaklarını içerecek şekilde yapılandırılmıştır.

Çalışma defterinde boşluk doldurma, eşleştirme, çoktan seçmeli, açık uçlu, kısa cevaplı madde tipi etkinliklerinin yanı sıra bil-bul-çöz, kelime avı ve sudoku gibi içeriklerle keyifli vakit geçirmenizi sağlayan etkinlikler de yer almaktadır. Ayrıca “Hatırlıyor muyum?” bölümüyle akademik açıdan öz değerlendirmenizi yapabilecek ve eksik olduğunuz konuları karekodlar aracılığıyla tekrar etme fırsatı bulacaksınız.

Alanında yetkin uzmanlarca titizlikle hazırlanmış olan bu çalışma defteri ile akademik gelişiminize katkı sunmayı amaçlamaktayız. Bu çalışmanın eğitim hayatınızda olumlu yansımalarını görmek dileğiyle...

Hatırlıyor muyum?

Aşağıdaki bilgileri hatırlayıp hatırlamadığınızı ilgili bölüme işaretleyiniz. Puan durumunuza göre aşağıdaki karekodları okutarak konu eksiklerinizi tamamlayınız.

1

Tarih boyunca kıtaların, okyanusların ve denizlerin jeopolitik değeri coğrafi gelişmelere bağlı olarak değişiklik göstermiştir. Geçmişten günümüze kıta ve okyanusların konumsal öneminin değişmesinde; siyasi gelişmeler, coğrafi keşifler, doğal kaynaklar, teknolojik yenilikler ve ulaşım alanındaki gelişmeler etkili olmuştur.

Hatırlıyorum
2 Puan

☐

Kısmen Hatırlıyorum
1 Puan

☐

Hatırlamıyorum
0 Puan

☐

2

Orta Çağ'ın sonlarına kadar ipek ve baharat gibi ticari ürünlerin üretildiği Asya Kıtası ile bu ürünlerin pazarlandığı Avrupa Kıtası, bu iki kıtayı birbirine bağlayan ulaşım güzergâhında yer alan Hint Okyanusu ve Akdeniz ticaret için oldukça önemliydi.

Hatırlıyorum
2 Puan

☐

Kısmen Hatırlıyorum
1 Puan

☐

Hatırlamıyorum
0 Puan

☐

3

Batı Avrupalı denizciler, özellikle deniz üzerinden ülkelerine ulaşan baharat ve altın gibi değerli madenlere ulaşabilecekleri yeni yollar bulmak umuduyla denize açıldılar. İspanya adına sefere çıkan Kristof Kolomb'un, 1492 yılında Atlas Okyanusu'nu geçerek ulaştığı adaları Hint adaları olarak dünyaya duyurması Coğrafi Keşiflerin başlangıcı kabul edilir.

Hatırlıyorum
2 Puan

☐

Kısmen Hatırlıyorum
1 Puan

☐

Hatırlamıyorum
0 Puan

☐

4

Coğrafi Keşifler sonucunda Asya, Avrupa ve Afrika kıtalarının dışında yeni kıtalar keşfedilmiş, Asya ve Avrupa arasında deniz ulaşımının sağlanacağı yeni güzergâhlar ortaya çıkmıştır. Böylelikle Asya ve Avrupa arasındaki ipek ve baharat ticareti sebebiyle ön plana çıkan Akdeniz limanlarının önemi azalırken Avrupa'nın Atlas Okyanusu'na kıyısı olan limanları önemli hâle gelmiştir.

Hatırlıyorum
2 Puan

☐

Kısmen Hatırlıyorum
1 Puan

☐

Hatırlamıyorum
0 Puan

☐

5

İnsanlar tarafından açılan, gemilerin geçişine elverişli su yolları kanal olarak adlandırılır. Kanallar yeni deniz yolu güzergâhlarının ortaya çıkmasına neden olarak kıtaların, denizlerin ve okyanusların konumsal öneminin değişmesine yol açar. Boğazlar ve kanallar, ticari ilişkilerde önemli rol oynadığı gibi askerî açıdan da stratejik rol oynar.

Hatırlıyorum
2 Puan

☐

Kısmen Hatırlıyorum
1 Puan

☐

Hatırlamıyorum
0 Puan

☐

6

Mısır'da yer alan Süveyş Kanalı, Akdeniz ile Kızıldeniz'i birleştiren yapay bir su yoludur. 1869 yılında Süveyş Kanalı'nın açılmasıyla Güneydoğu Asya kıyıları, Hint Okyanusu ve Kızıldeniz üzerinden Akdeniz'e bağlanmıştır. 1880 yılında yapımına başlanan ve 1914 yılında tamamlanan Panama Kanalı ise Orta Amerika'nın dar bir kesiminde Atlas Okyanusu ile Büyük Okyanusu deniz ulaşımı açısından birbirine bağlar.

Hatırlıyorum
2 Puan

☐

Kısmen Hatırlıyorum
1 Puan

☐

Hatırlamıyorum
0 Puan

☐

7

Orta Doğu ülkelerindeki petrolün gelişmiş ülkelere ticareti ile birlikte Hürmüz ve Babülmendep boğazları ile Süveyş Kanalı'nın deniz ulaşımındaki kullanımı artmıştır. Orta Asya'daki Hazar Bölgesi de zengin petrol ve doğal gaz rezervleriyle stratejik önemi artan yerlerden biridir.

Hatırlıyorum
2 Puan

☐

Kısmen Hatırlıyorum
1 Puan

☐

Hatırlamıyorum
0 Puan

☐

Hatırlıyor muyum?

8

Ülkelerin küresel ve bölgesel etkilere sahip olması konumsal özelliklerine bağlı olarak gelişme gösterir. Doğal kaynak bakımından zengin, deniz ve okyanuslara kıyısı olan, iklim özellikleri ve yer şekilleri bakımından çeşitlilik gösteren ülkeler ekonomik açıdan gelişmekte ve çevresini etkilemektedir.

Hatırlıyorum
2 Puan

☐

Kısmen Hatırlıyorum
1 Puan

☐

Hatırlamıyorum
0 Puan

☐

9

ABD, konumunun elverişli olması ve bu avantajları doğru kullanması sayesinde küresel etkiye sahip bir ülkedir. Dünyanın önemli petrol rezerv bölgelerine yakın olması ve bu kaynakların dış pazara sunulmasında Süveyş Kanalı'nın yoğun olarak kullanılması Mısır'ı bölgesel ve küresel ölçekte önemli hâle getirmektedir.

Hatırlıyorum
2 Puan

☐

Kısmen Hatırlıyorum
1 Puan

☐

Hatırlamıyorum
0 Puan

☐

10

Türkiye, üç büyük kıtanın kesişim noktasında yer alır. Karadeniz ve Akdeniz arasında ticaretin yapıldığı İstanbul ve Çanakkale gibi stratejik öneme sahip boğazların ülkemizde bulunması ve üç tarafının denizlerle çevrili olması Türkiye'yi önemli bir ulaşım merkezi hâline getirmektedir. Hazar bölgesi ve Orta Doğu'da çıkarılan petrolün dünya pazarına taşınmasında en kısa ve kârlı yol ülkemiz topraklarından geçmektedir. Ülkemizin genç ve dinamik nüfusu, askeri alandaki gücü ve gelişen ekonomisi jeopolitik konum özelliklerini oluşturan diğer unsurlardır.

Hatırlıyorum
2 Puan

☐

Kısmen Hatırlıyorum
1 Puan

☐

Hatırlamıyorum
0 Puan

☐

11

Kıbrıs'ın Avrupa, Asya ve Afrika kıtalarının arasında bulunması adanın jeopolitik ve stratejik önemini korumasını sağlamıştır. Bu özelliğinden dolayı tarih boyunca ada üzerinde istila ve mücadeleler sürekli devam etmiştir. Kıbrıs, Türkiye'nin güney kıyıları ile Suriye, Mısır, İsrail ve Süveyş Kanalı'na kadar olan alandaki su yollarının kontrol noktasında yer alır.

Hatırlıyorum
2 Puan

☐

Kısmen Hatırlıyorum
1 Puan

☐

Hatırlamıyorum
0 Puan

☐

12

Türkiye'nin sahip olduğu jeopolitik konumu daha avantajlı hâle getirmiş ve getirecek çalışmalardan bazıları: Kanal İstanbul Projesi, İstanbul Hava Limanı, dünyanın en büyük asma köprülerinden biri olan 1915 Çanakkale Köprüsü Projesi, Osman Gazi Köprüsü, Gebze-Orhangazi-İzmir Otoyolu, Çin'den Avrupa'ya kadar uzanan, önemli bir bölümünün de Türkiye'den geçtiği demir yolu bağlantısını kuran "Demir İpek Yolu", Bakü-Tiflis-Ceyhan Ana İhracat Ham Petrol Boru Hattı'nın yanı sıra Hazar Gölü havzasında üretilen doğal gazın öncelikle Türkiye'ye, ardından Avrupa'ya taşınmasını sağlayan "Trans Anadolu Doğal Gaz Boru Hattı.

Hatırlıyorum
2 Puan

☐

Kısmen Hatırlıyorum
1 Puan

☐

Hatırlamıyorum
0 Puan

☐

13

Karadeniz Havzası, Balkanlar, Kafkasya, Orta Doğu ve Orta Asya'nın oluşturduğu coğrafyanın merkezinde yer alan Türkiye, tarihin ilk çağlarından bu yana ulaşım açısından yakın coğrafyanın can damarı olan İstanbul ve Çanakkale boğazlarına sahiptir. Dünyanın önemli petrol ve doğal gaz rezervlerinin olduğu Orta Doğu ve Hazar Havzası ile komşu olan Türkiye, bu enerji kaynaklarının Avrupa'ya ulaştırılmasında önemli noktada bulunur.

Hatırlıyorum
2 Puan

☐

Kısmen Hatırlıyorum
1 Puan

☐

Hatırlamıyorum
0 Puan

☐

14

Türkiye'nin; BM, NATO, Avrupa Konseyi, Ekonomik İş Birliği ve Kalkınma Teşkilatı, Karadeniz Ekonomik İş Birliği Örgütü, G-20, İslam İş Birliği Teşkilatı gibi kuruluşlara üyeliği jeopolitik önemini daha da artırmaktadır.

Hatırlıyorum
2 Puan

☐

Kısmen Hatırlıyorum
1 Puan

☐

Hatırlamıyorum
0 Puan

☐

Hatırlıyor muyum?

15

Türkiye, dünya haritasına bakıldığında eski kıtalar olarak tabir edilen; Asya, Avrupa ve Afrika'nın birbirine en fazla yaklaştığı noktada yer alır. Bu özelliği ile sadece fiziki olarak değil beşerî olarak da önemli bir konuma sahiptir. Bu durum, eski kıtalarda yer alan kültürlerle komşu olmasının yanı sıra bu kültürler ve ülkeler arasında köprü olmasını da sağlamıştır.

Hatırlıyorum
2 Puan

☐

Kısmen Hatırlıyorum
1 Puan

☐

Hatırlamıyorum
0 Puan

☐

16

Türkiye, bölgesel ölçekte Orta Doğu ülkeleri olan Suriye, Irak, İran; Kafkas ülkeleri olan Gürcistan, Azerbaycan ve Ermenistan; Balkan ülkeleri olan Bulgaristan, Yunanistan ile komşudur. Kültürel fonksiyonun yanında sahip olduğu konumdan dolayı yakın coğrafyamızdaki ülkeler arasında Türkiye'nin yer almadığı ekonomik, siyasi ve askeri bir antlaşma düşünülemez.

Hatırlıyorum
2 Puan

☐

Kısmen Hatırlıyorum
1 Puan

☐

Hatırlamıyorum
0 Puan

☐

17

Türk kültürü; Orta Asya'dan kaynağını alıp Sibiry'a, oradan Afrika'ya ve Balkanlar'a uğrayıp bu coğrafya arasında kalan sahaya birikimini aktarmış bir kültür denizinden oluşur. Şekillenmesinde coğrafi faktörlerin etkili olduğu Türk kültürü, göç yolları ile farklı coğrafyalara taşınmış ve benliğini muhafaza etmiştir.

Hatırlıyorum
2 Puan

☐

Kısmen Hatırlıyorum
1 Puan

☐

Hatırlamıyorum
0 Puan

☐

18

Türklerin İslamiyet'i kabul etmesiyle birlikte Türk kültürü havzası genişlemiştir. Günümüzde kuzeybatıda Balkan, kuzeydoğuda Kafkas, doğuda Türkistan, güneydoğuda Orta Doğu, Akdeniz'in güneyinde ise Kuzey Afrika'da yer alan toplumların merkezi hâline gelmiştir. Bu bölgelerde yaşayan devletlerle Türkiye geçmişten bu yana kültürel bağlara sahiptir.

Hatırlıyorum
2 Puan

☐

Kısmen Hatırlıyorum
1 Puan

☐

Hatırlamıyorum
0 Puan

☐

DEĞERLENDİRME ÖLÇEĞİ

PUAN

0 - 22

KONUYU TEKRAR ETMELİSİNİZ

PUAN

23 - 27

ÇALIŞMALISINIZ

PUAN

28 - 36

ÇOK İYİ

TOPLAM PUANINIZ

1-2-3-4-5-6-7.
maddelerin
konu özeti

8-9.
maddelerin
konu özeti

10-11-12.
maddelerin
konu özeti

13-14.
maddelerin
konu özeti

15-16-17-18.
maddelerin
konu özeti

Eşleştirme

Aşağıdaki ifadeleri verilen çalışma ve projelerle eşleştiriniz.

1

Karadeniz ile Akdeniz arasındaki bağlantıyı sağlayan İstanbul Boğazı'na alternatif olup uluslararası ticari hacmi artıracak ve deniz trafiğini rahatlatarak olan su geçişi

Demir İpek Yolu

A

2

Dünyanın en büyük asma köprülerinden biri olan, Avrupa'dan ülkemize gelen ve Ege'ye, Batı Akdeniz'e hatta Batı İç Anadolu'ya inen yük hareketini sağlayan köprü

Osman Gazi

B

3

Tarihi İpek Yolu'nu demir yoluyla hayata geçiren; Çin'den Avrupa'ya kadar uzanan, önemli bir bölümünün de Türkiye'den geçtiği demir yolu bağlantısı

İstanbul

C

4

Azerbaycan'ın Hazar Gölü'ndeki Şah Deniz 2 Gaz Sahası ve Hazar Gölü'nün güneyindeki diğer sahalarda üretilen doğal gazın öncelikle Türkiye'ye, ardından Avrupa'ya taşınmasını sağlayan doğal gaz boru hattı

Kanal İstanbul

Ç

5

İstanbul'da yer alan, Asya, Afrika ve Avrupa arasında hava trafiğinin önemli bir kısmını sağlayan hava limanı

Trans Anadolu

D

6

Bölgesel ve küresel ölçekte öneme sahip, İstanbul ve İzmir şehirlerinin arasındaki yolu 3,5 saate indiren köprü

1915 Çanakkale Köprüsü

E

Boşluk Doldurma

Aşağıdaki kelimeleri verilen ifadelerdeki boşluklara doğru olarak yazınız.

Enerji	Çanakkale	Göç	Kıbrıs	Mustafa Kemal Atatürk
Genç	Türkiye	Balkan	Yuvarlak	Kopuz
Orta Doğu	Batılı	Mısır	Panama	Mostar
	İslam	NATO		

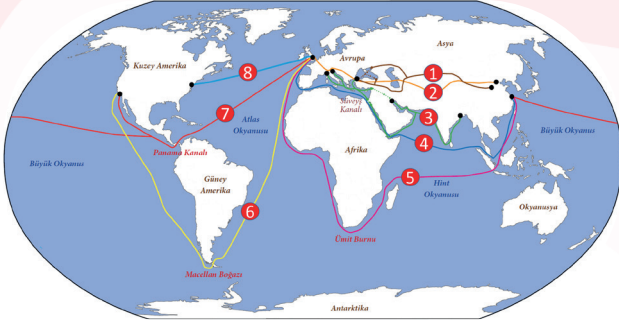
1. Türkiye tarihin ilk çağlarından bu yana ulaşım açısından yakın coğrafyanın can damarı olan İstanbul ve boğazlarına sahiptir.
2. Türkiye sınırları içerisinde yer alan Doğu Trakya, coğrafyası içinde yer alır.
3. Türkiye, dünyanın önemli petrol ve doğal gaz rezervlerinin olduğu ve Hazar Havzası ile komşu olup bu enerji kaynaklarının Avrupa'ya ulaştırılmasında önemli noktada bulunur.
4. Coğrafi Keşiflerden sonra konumsal önemini kaybeden, 1869'dan itibaren Süveyş Kanalı'nın ulaşım açılmasıyla tekrar önem kazanmıştır.
5. Türkiye'nin BM,, Avrupa Konseyi, Ekonomik İş Birliği ve Kalkınma Teşkilatı, Karadeniz Ekonomik İş Birliği Örgütü, G-20, İslam İş Birliği Teşkilatı gibi kuruluşlara üyeliği jeopolitik önemini daha da artırmaktadır.
6. 1777'de bağımsızlığını kazanan ABD'nin sürekli alması nüfusunu artırmış ve doğal kaynakların daha kolay işlenmesini sağlamıştır.
7., Anadolu'nun güney kıyılarındaki İskenderun ve Mersin limanlarının güvenliği ile Akdeniz ve Orta Doğu'daki ticari faaliyetlerin sürdürülebilirliği için kilit bir konumda bulunur.
8. Coğrafi Keşiflerle başlayan ekonomik ve siyasi çöküşle 20. yüzyılın başlarında yıkılan Osmanlı Devleti'nin yerine önderliğinde Türkiye Cumhuriyeti kurulmuştur.
9. Türkiye'nin nüfus potansiyelinin yüksek olması jeopolitik konumu açısından önemlidir.
10. Anadolu, halifeliğin 1517'de Osmanlı'ya geçmesiyle dünyası açısından önemli bir merkez olmuştur.
11. Gelişmiş ülkelerin her geçen gün artan ihtiyacı, bu ülkelerin ilgisini petrol yatakları bakımından zengin olan bölgelere çevirmiştir.
12. Karadeniz Havzası, Balkanlar, Kafkasya, Orta Doğu ve Orta Asya'nın oluşturduğu coğrafyanın merkezinde yer alır.
13. Türkiye'nin jeopolitik öneminin farkında olan devletler, I. Dünya Savaşı'nda Anadolu'yu ele geçirmek istemiş, fakat vatansever Türk halkının verdiği mücadele ile Çanakkale'de bozguna uğratılmıştır.
14. Magellan'ın hayatını kaybetmesi üzerine ikinci kaptan olan Sebastian del Cano seferi tamamlayarak 1522 yılında İspanya'ya ulaşmayı başarmış ve Dünya'nın olduğu kanıtlanmıştır.
15. Yılda yaklaşık 14 bin geminin geçtiği Kanalı dünya ticaretinin yaklaşık %5'inin yapıldığı bir su yoludur.
16. Sırbistan ve Bosna-Hersek arasında yaşanan savaşta tahrip olan Köprüsü'nün tamiratı Türkiye tarafından yapılmıştır.
17. Orta Asya'da çalınırken, Anadolu'da bağlama çalınması aynı kültürün izlerinin göstergesidir.

Aşağıdaki çoktan seçmeli soruları cevaplayınız.

1 ve 2. soruları verilen haritaya göre cevaplandırınız.

Aşağıdaki haritada geçmişten günümüze kullanılan ticaret yolları verilmiştir.

1. Geçmişten günümüze bazı dönemlerde ticaret yollarının değişmesi;

- I. coğrafi keşifler
- II. Süveyş Kanalı'nın açılması
- III. enerji kaynaklarının kullanımının artması
- IV. Çevre sorunlarının artması

gibi faktörlerden hangileri ile doğrudan ilişkilidir?

- A) I ve II B) II ve III C) III ve IV
D) I, II ve III E) II, III ve IV

2. Geçmişten günümüze kullanılan ticaret yolları ile ilgili aşağıdakilerden hangisi yanlıştır?

- A) 1 ve 3 numaralı yollar genel olarak tarihi İpek ve Baharat yollarının bulunduğu alanlarda yer alır.
B) Süveyş Kanalı'nın açılması ile kullanımı artan 4 numaralı yol, 5 numaralı yoldaki ticaret güzergâhının kısalmasını sağlamıştır.
C) 8 numaralı yol İlk Çağ'da, Batı Avrupa ile Kuzey Amerika arasındaki ticaretin yoğun olarak yapıldığı, günümüzde önemi azalan bir yoldur.
D) Panama Kanalı'nın açılmasıyla kullanımı artan 7 numaralı yol, 6 numaralı yolun önemini azaltmıştır.
E) 2 numaralı yol ile Londra'dan Pekin'e kesintisiz demir yoluyla ulaşarak güvenli ve en ekonomik ticaret hedeflenmiştir.

3. Aşağıda Türkiye'nin doğal gaz boru hatları haritası verilmiştir.

Buna göre,

- I. boru hatlarının ülke topraklarından geçmesi
- II. komşu ülkelerle ticaret hacmini artırması
- III. siyasi gerilimlerin görüldüğü sahalara yakın olması
- IV. komşu ülkelerle çıkarlar doğrultusunda ortak politikalar geliştirilmesi

gibi unsurlardan hangilerinin Türkiye'nin jeopolitik önemini olumlu yönde etkilemesi beklenir?

- A) I ve II B) II ve IV C) I, II ve III
D) I, II ve IV E) II, III ve IV

4. • Karadeniz Havzası, Balkanlar, Kafkasya, Orta Doğu ve Orta Asya'nın oluşturduğu coğrafyanın merkezinde yer alması
• Üç tarafı denizlerle çevrili olması
• İstanbul ve Çanakkale boğazlarına sahip olması
• Dünyanın önemli petrol ve doğal gaz rezervlerinin olduğu Orta Doğu ve Hazar Havzası ile komşu olması
• BM, NATO, Avrupa Konseyi, Ekonomik İş Birliği ve Kalkınma Teşkilatı, Karadeniz Ekonomik İş Birliği Örgütü, G-20, İslam İş Birliği Teşkilatı gibi kuruluşlara üye olması
• Genç nüfus potansiyelinin yüksek olması

Yukarıda verilen maddelerden kaç tanesi Türkiye'nin jeopolitik konumunun önemini artırmaktadır?

- A) 2 B) 3 C) 4 D) 5 E) 6

5. Cumhuriyet tarihi boyunca gerek bölgesel gerekse de küresel ölçekte ulaşım ile ilgili yapılan atılımlar Türkiye'nin jeopolitik önemini daha da artırmıştır.

Aşağıda verilen, Türkiye'nin sahip olduğu jeopolitik konumu daha avantajlı hâle getirecek çalışmalardan hangisi Mart 2022 itibariyle tamamlanmamıştır?

- A) Kanal İstanbul
- B) Trans Anadolu Doğalgaz Boru Hattı
- C) Osman Gazi Köprüsü
- D) Demir İpek Yolu
- E) İstanbul Hava Limanı

6. Türk kültürü; Orta Asya'dan kaynağını alıp Sibiry'a, oradan Afrika'ya ve Balkanlar'a uğrayıp bu coğrafya arasında kalan sahaya birikimini aktarmış bir kültür denizinden oluşur. Şekillenmesinde coğrafi faktörlerin etkili olduğu Türk kültürü, göç yolları ile farklı coğrafyalara taşınmış ve benliğini muhafaza etmiştir. Her ne kadar farklı bölgelere göç edilmiş ve aradan yüzyıllar geçmiş olsa da bu alanlarda aynı kültürün izlerini görmek mümkündür.

Buna göre aşağıdaki ülkelerden hangisinde Türk kültürü izlerine rastlama olasılığı daha azdır?

- A) Moğolistan
- B) Macaristan
- C) İtalya
- D) Yunanistan
- E) Cezayir

7. Ortak sular kavramı, ulusal olmayan akarsular için kullanılmaktadır. Sınırlarımızı aşan akarsular olarak da tanımlanabilir. Sınırı aşan akarsuyu geçtiği diğer ülkelerle ortak kullandığı için zaman zaman sorunlara neden olmakta ve ülkenin jeopolitik konumunu etkilemektedir.

Buna göre aşağıdaki akarsulardan hangisinin Türkiye'nin jeopolitik konumuna ortak sular kavramı çerçevesinde etki etmesi beklenmez?

- A) Fırat Nehri
- B) Aras Nehri
- C) Meriç Nehri
- D) Kızılırmak Nehri
- E) Dicle Nehri

8. Anadolu; dünyanın başka bölgelerinde rastlamanın mümkün olmadığı çok çeşitli uygarlıklara ev sahipliği yapmış, çok farklı tarihî değerleri toplamış ve birçok savaşa sahne olmuştur. Pers, Makedonya, Roma, Selçuklu, Moğol ve Osmanlı imparatorlukları Anadolu topraklarına egemen olmak üzere büyük savaşlar vermişlerdir.

Buna göre aşağıdakilerden hangisi bu devletlerin Anadolu için büyük mücadeleler vermesinin sebepleri arasında yer almaz?

- A) Üç kıtanın birbirine en çok yaklaştığı alanda olması
- B) Çevresinde petrol ve doğalgaz yataklarının varlığı
- C) Önemli ticaret yolları üzerinde bulunması
- D) Tarım alanları bakımından zengin olması
- E) Üç tarafının denizlerle çevrili olması

9. Aşağıdaki haritada Kıbrıs Adası'nın konumu gösterilmiştir.

Geçmişten günümüze Kıbrıs Adası'nın jeopolitik önemine, aşağıdakilerden hangisinin etkisi diğerlerine göre daha azdır?

- A) Panama Kanalı'nın açılması
- B) Baharat Yolu'nun kullanılması
- C) Doğu Akdeniz'deki ticaretin artması
- D) Coğrafi Keşifler yapılması
- E) Kızıldeniz ile Akdeniz arasında kanal yapılması

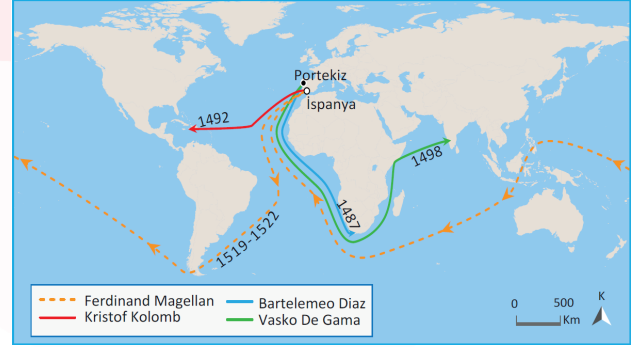
10. Askerî açıdan güçlü olan Türkiye bölgesel barışı ve güvenliği sağlamak amacıyla çeşitli örgütlere üyedir.

Aşağıdakilerden hangisi Türkiye'nin üye olduğu askeri bir örgüttür?

- A) Birleşmiş Milletler
- B) Kuzey Atlantik Antlaşması Örgütü
- C) Ekonomik Kalkınma ve İşbirliği Örgütü
- D) Karadeniz Ülkeleri Ekonomik İşbirliği Teşkilatı
- E) İslam İşbirliği Teşkilatı

11 ve 12. soruları verilen haritaya göre cevaplandırınız.

Aşağıda 15. yüzyıl itibarı ile gerçekleşen coğrafi keşiflerin güzergâhları verilmiştir.

11. Coğrafi Keşifler sonucunda Asya, Avrupa ve Afrika kıtalarının dışında yeni kıtalar keşfedilmiş, Asya ve Avrupa arasında deniz ulaşımının sağlanacağı yeni güzergâhlar ortaya çıkmıştır.

Buna göre,

- I. Panama Kanalı'nın açılması
- II. Süveyş Kanalı'nın açılması
- III. Kiel Kanalı'nın açılması

gibi gelişmelerden hangileri, coğrafi keşiflerle önemli azalan Akdeniz limanlarının önemini tekrar kazanmasına neden olmuştur?

- A) Yalnız I
- B) Yalnız II
- C) I ve III
- D) II ve III
- E) I, II ve III

12. Aşağıdakilerden hangisi coğrafi keşiflerin sonuçlarından değildir?

- A) Tordesillas antlaşmasının imzalanması
- B) Kolonicilik faaliyetlerinin yaygınlaşması
- C) Kölelik sisteminin ortadan kalkması
- D) Hristiyanlığın geniş alanlara yayılması
- E) Akdeniz limanlarının önemini kaybetmesi

13. 1840'ta keşfedilen Antarktika Kıtası üzerinde 1900'lü yıllarda pek çok ülke söz sahibi olmak istemiştir. Buzullarla kaplı, yaşam şartları elverişsiz olan kıtanın önemi her geçen gün artmaktadır. 1959 yılında imzalanan "Antarktika Antlaşması" ile kıtanın barış amaçlı bilimsel araştırmalar için kullanılması ve doğal hayatın korunması yönünde kararlar alınmıştır. Önce 12 ülke tarafından imzalanan anlaşmaya günümüzde 52 ülke taraftır. 1960'lı yıllardan sonra bilimsel araştırmalar hız kazanmış ve Antarktika'da çok sayıda araştırma istasyonu kurulmuştur.

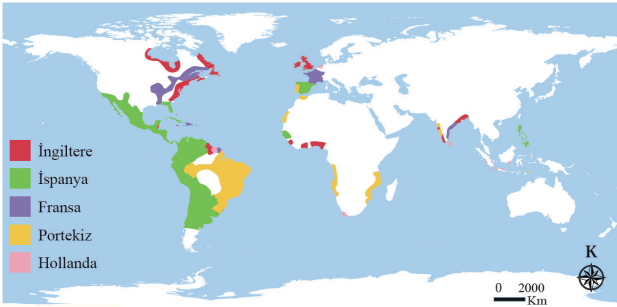
Buna göre;

- I. tatlı su kaynakları
- II. yeraltı kaynakları
- III. balıkçılık
- IV. turizm

gibi unsurlardan hangileri Antarktika Kıtası'nın jeo-politik önemini artırmaktadır?

- A) I ve II B) II ve IV C) I, II ve III
D) II, III ve IV E) I, II, III ve IV

14. Aşağıdaki haritada 1754 yılındaki sömürgeci devletler gösterilmiştir.

17. yy.da İspanya ve Portekiz arasındaki sömürgecilik yarışına Hollanda, Fransa ve İngiltere'nin de katılmasıyla sömürgecilik hız kazanmıştır. Bu ülkeler, keşfettikleri bölgelerde merkezi yönetime bağlı ticaret merkezleri açıp koloniler kurmuştur.

- I. Burjuva sınıfının güçlenmesi
- II. Kültürel etkileşimin artması
- III. Köleliğin artması

Buna göre yukarıda verilenlerden hangilerinin, coğrafi keşifler sonrasındaki sömürgecilik faaliyetlerine bağlı olarak gerçekleştiği söylenebilir?

- A) Yalnız I B) Yalnız III C) I ve III
D) II ve III E) I, II ve III

15. Aşağıda Amerika Birleşik Devletleri'nin konumu gösterilmiştir.

Amerika Birleşik Devletleri, Kuzey Amerika Kıtası'nın orta kesiminde bulunan ve Atlas Okyanusu, Büyük Okyanus ve Meksika Körfezi'ne kıyısı olan bir ülkedir. Ülke kuzeyde Kanada, güneyde Meksika ile komşudur. Yeryüzü şekilleri ve iklim bakımından çeşitlilik gösteren ve verimli tarım arazilerine sahip olan ABD yer altı kaynakları bakımından zengindir. ABD ekonomisi, dünya ekonomisini birebir etkileme gücüne sahiptir. Hem bir pazar hem de üretici olması nedeniyle günümüzde dünya ekonomisinde önemli bir yere sahiptir.

Buna göre;

- I. Yer altı kaynakları potansiyelini ekonomik kullanabilmesi
- II. Teknolojik gelişmeleri etkin takip etmesi
- III. İç sularında ulaşım yapılabilmesi

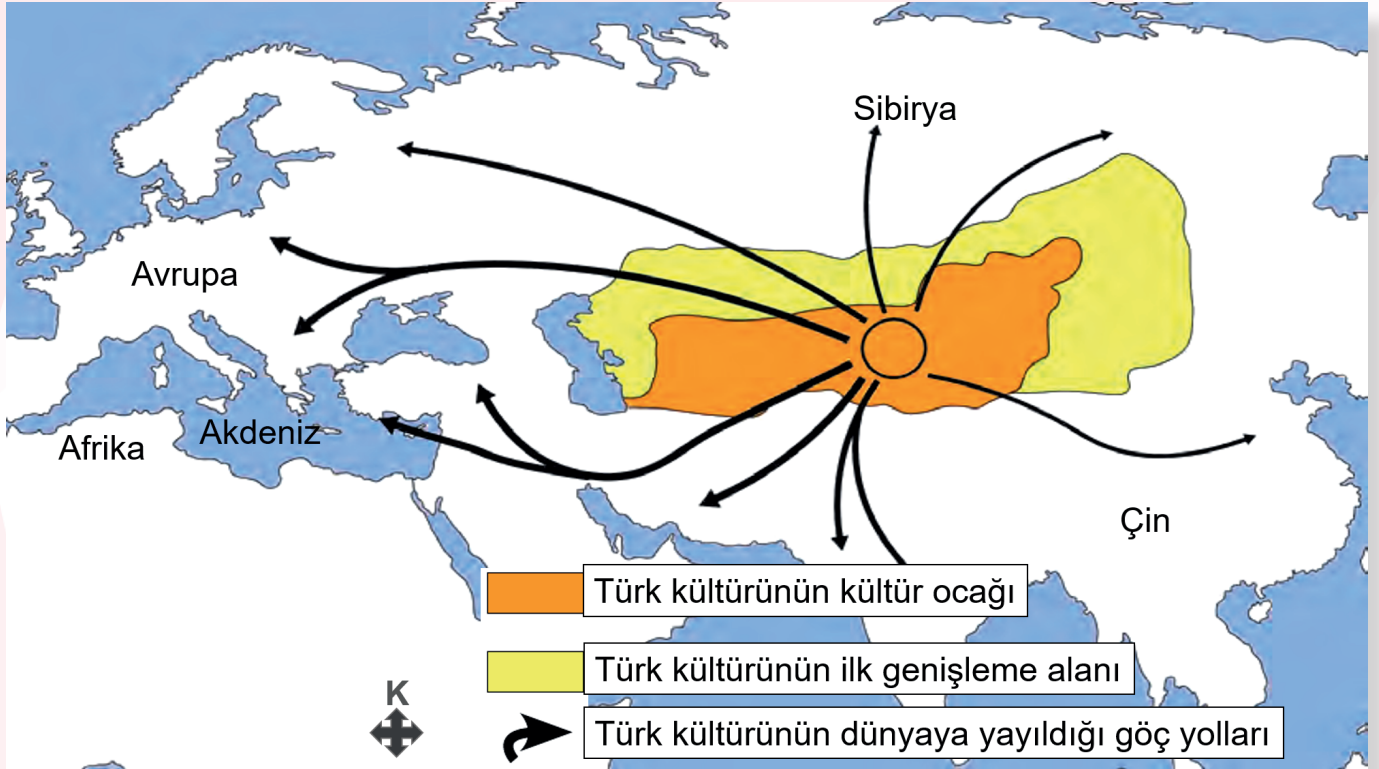
gibi gelişmelerden hangileri Amerika Birleşik Devletleri'nin ekonomik gelişimini hızlandırarak küresel etkisini artırmıştır?

- A) Yalnız I
B) Yalnız II
C) I ve III
D) II ve III
E) I, II ve III

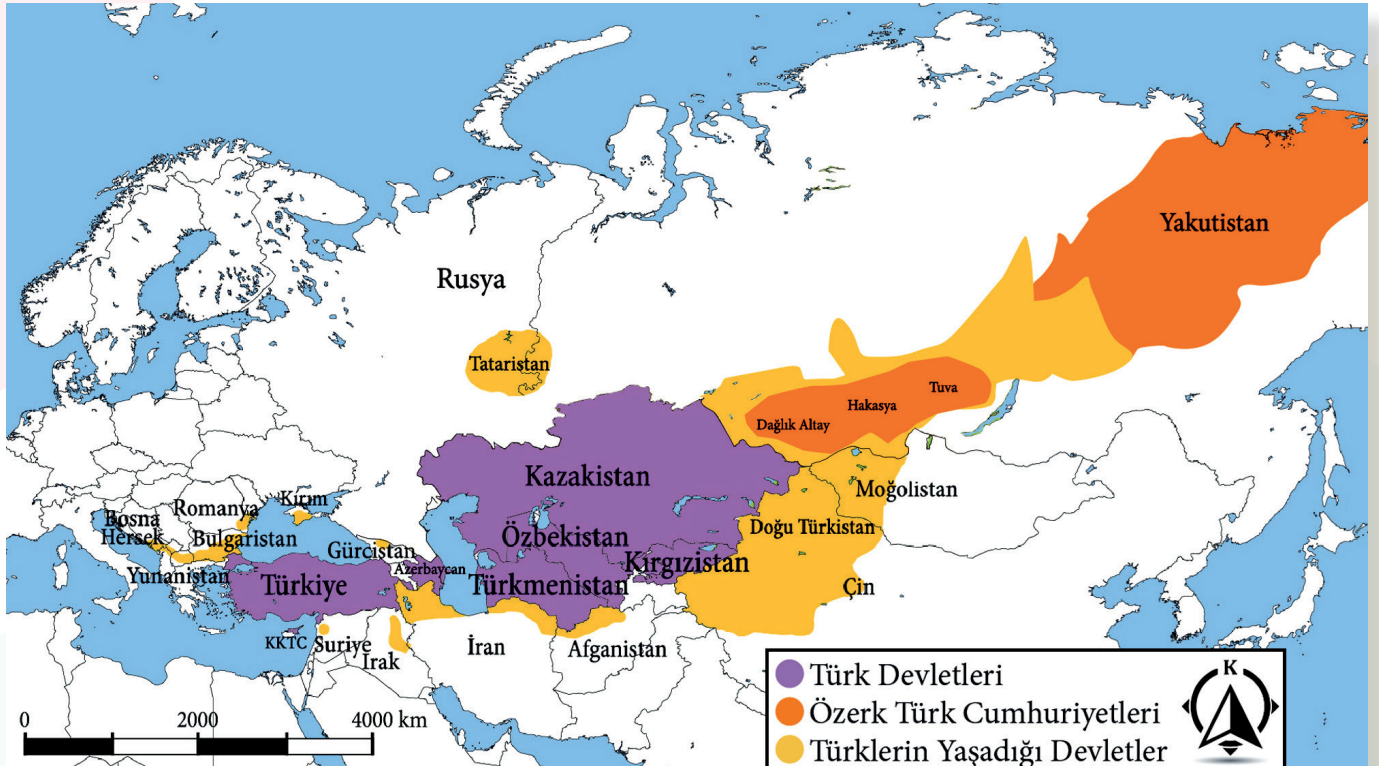

Açık Uçlu Sorular

Aşağıdaki soruları haritadan yararlanarak çözünüz.

Türk Kültür Ocağı ve Genişleme Alanları

Türk Kültür Havzası

1. Türk kültürünün kültür ocağından çıkarak geniş bir coğrafyaya yayılmasını sağlayan olay ve nedenleri nelerdir?

2. Türk kültürünün geniş bir coğrafyaya yayılmasını kolaylaştıran unsurlar nelerdir?

3. Geçmişten günümüze Türk kültürünün yayıldığı alanları yazınız.

4. Türk kültürüne ait aşağıdaki unsurların isimlerini yazınız.

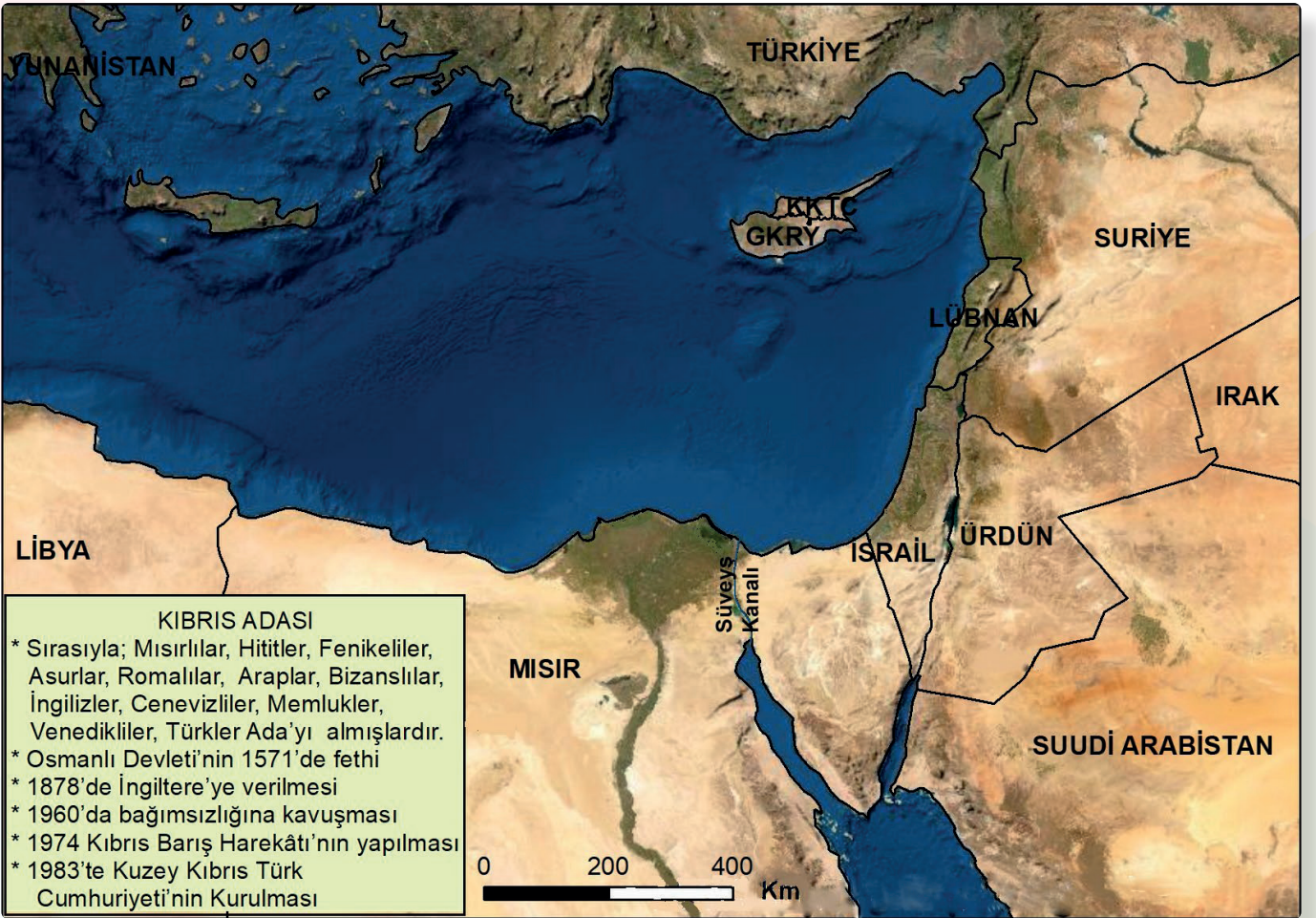

Aşağıdaki haritalardan yararlanarak soruları cevaplayınız.

Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti ve Çevre Ülkeler

1. Kıbrıs Adası, bulunduğu bölge ve yakın çevresi için nasıl bir stratejik öneme sahiptir? Açıklayınız.

2. Kıbrıs Adası'nın birçok devletin egemenliğine girmesi nasıl açıklanabilir?

3. Kıbrıs Adası'nın Türkiye için önemini açıklayınız.

4. Jeopolitikte, değişen unsurlar içerisinde yer alan ekonomik değerlerin tarihsel süreçte Kıbrıs Adası'na olan etkisini değerlendiriniz.

Sınıflandırma

Aşağıda verilen jeopolitikte etkili olan unsurları sınıflandırınız.

JEOPOLİTİKTE ETKİLİ OLAN UNSURLAR

Değişen Unsurlar

Zaman

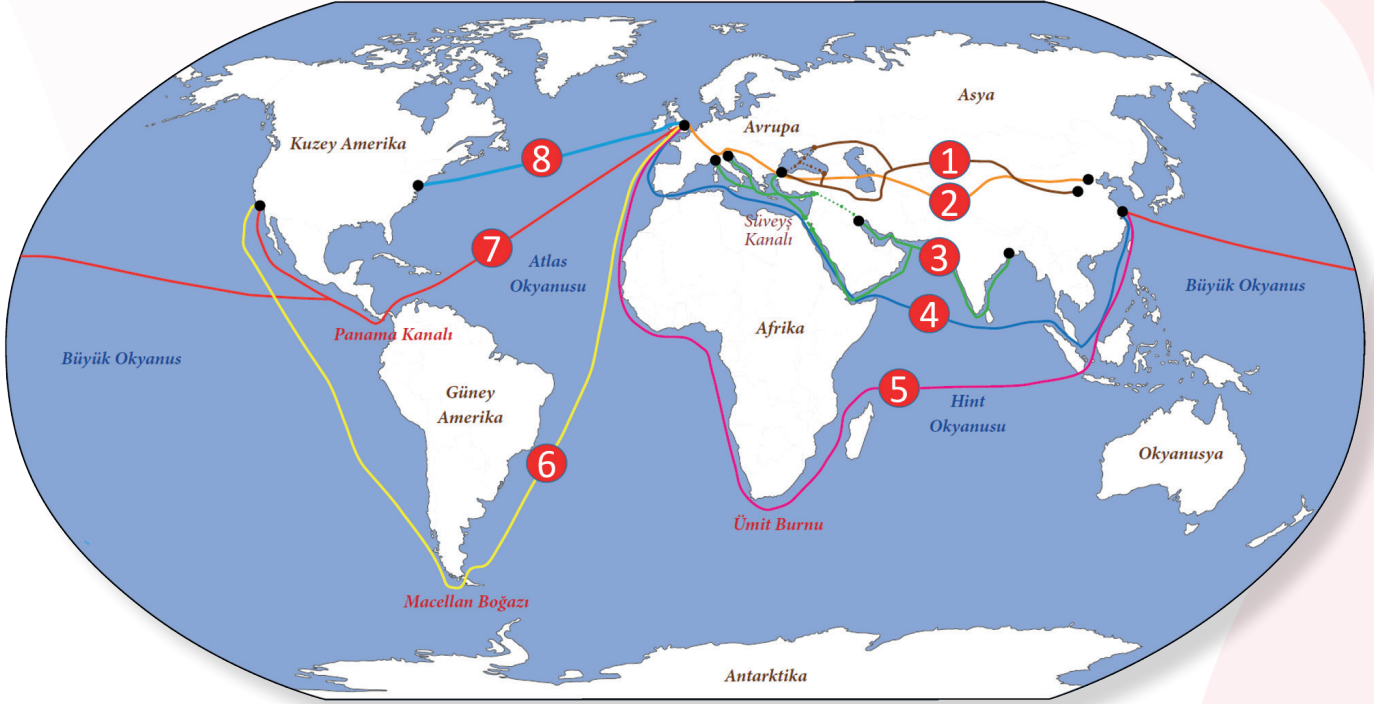
Değişmeyen Unsurlar

Haritayı Kullan

Aşağıda karışık olarak verilen geçmişten günümüze dünyadaki önemli ticaret yollarını haritayı kullanarak aşağıdaki tablodaki alanlara yazınız.

İpek Yolu	Atlantik, G. Amerika ve Doğu Kıyısı Yolu	Demir İpek Yolu	Pasifik Aşırı Yolu
Batı Avrupa, Akdeniz ve Hint Okyanusu Yolu	Baharat Yolu	Kuzey Atlantik Yolu	Ümit Burnu Yolu

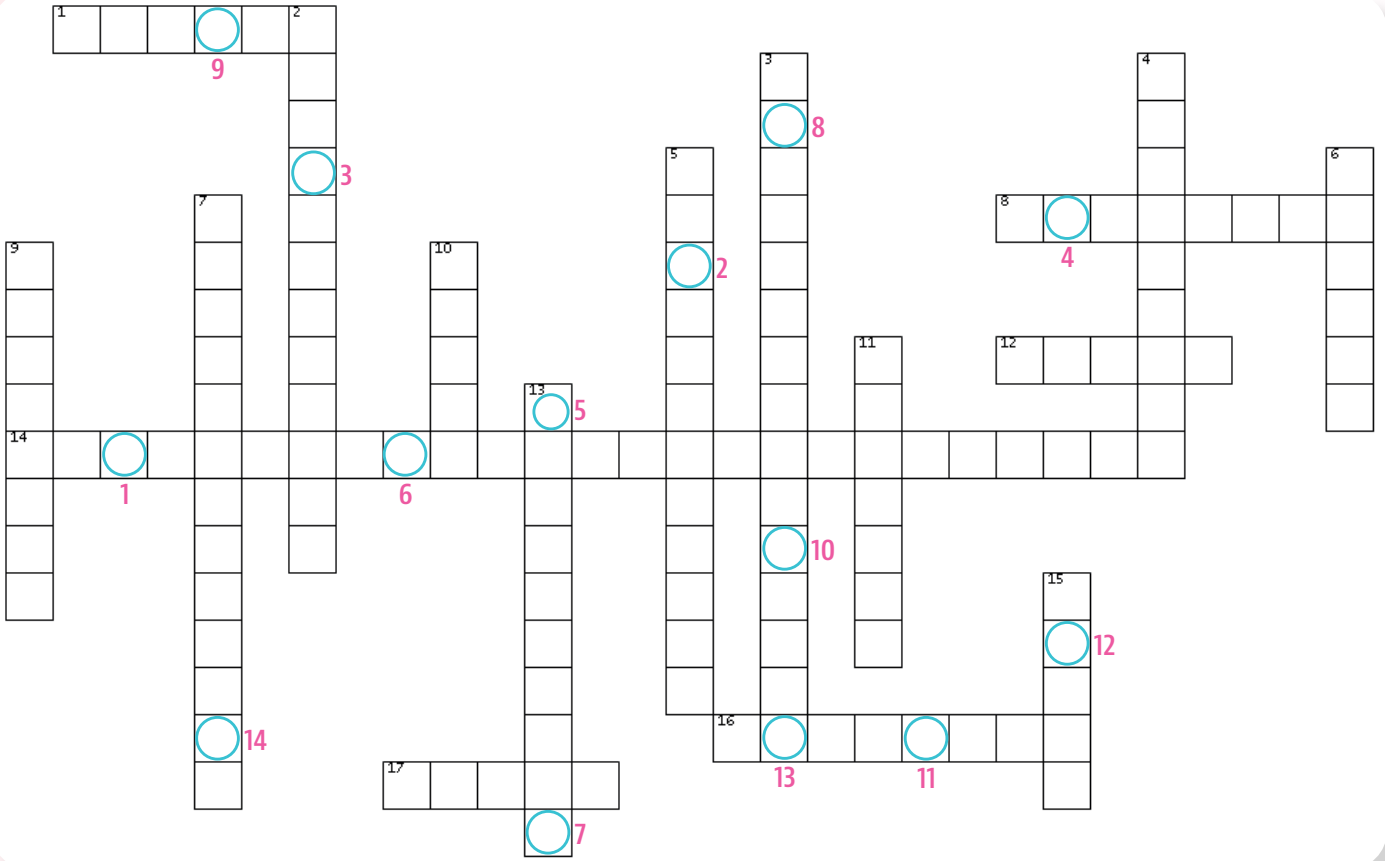

Geçmişten Günümüze Dünyadaki Önemli Ticaret Yolları

1	Çin'den başlayarak Anadolu ve Karadeniz aracılığıyla Avrupa'ya kadar uzanan tarihi ticaret yoludur. Asırlar boyunca önemli bir ticaret güzergâhı olarak kullanılan İpek Yolu; tüccarların, bilginlerin ve gezginlerin takip ettikleri bir yol olmuştur.
2	Asya ile Avrupa kıtaları arasında en kısa, en güvenli ve en ekonomik ticaret yoludur. Orta Koridor olarak da adlandırılan bu güzergâhta Londra'dan Pekin'e kesintisiz demir yoluyla ulaşmak mümkündür.
3	Güneydoğu Asya'dan Avrupa'ya uzanan bir ticaret yoludur. Eski çağlarda Hindistan'dan gönderilen baharatlar (tarçın, kakule, zencefil, zerdeçal vb.); deniz yoluyla önce Akabe Körfezi (Kızıldeniz) ve Basra Körfezi'ne gelir, buradan da kara yoluyla Anadolu ve Mısır kıyılarına ulaştırılırdı. Bu ürünler daha sonra yine deniz yoluyla Avrupa'ya taşınırdı.
4	Batı Avrupa'dan başlayıp Akdeniz, Süveyş Kanalı ve Kızıldeniz'i izleyerek Hint Okyanusu'na oradan da Doğu Afrika ve Güneydoğu Asya'ya kadar uzanan ticaret yoludur. Bu deniz yolu, 1869'da Süveyş Kanalı'nın açılmasıyla Avrupa ile Uzak Doğu arasındaki en önemli ticaret güzergâhı olma özelliğini kazanmıştır.
5	Ümit Burnu, Güney Afrika Cumhuriyeti'ndeki Cape Yarımadası'nın güneyde bulunan uç noktadır. Uzak Doğu'daki kaynaklara ulaşabilmek için yola çıkan Portekizli kâşif Bartolomeu Dias, Afrika'nın en güney ucu olarak kabul edilen Ümit Burnu'nu 1488'de keşfetmiştir. Vasco da Gama ise Ümit Burnu'nu dolaşarak ilk kez Avrupa'dan Hindistan'a kadar uzanan bir deniz yolculuğu yapmıştır. Bu yol, Süveyş Kanalı'nın açılmasına kadar Avrupa ile Uzak Doğu arasındaki tek deniz yolu olarak kalmıştır.
6	Güney Amerika ile Kuzey Amerika ve Avrupa arasındaki ticaret yoludur. İlgili güzergâhta petrol, ılıman iklim meyveleri, kereste, muz, kahve ve bakır ticaretine dayanan taşımacılık faaliyeti söz konusudur.
7	1914 yılında Panama Kanalı'nın açılmasına bağlı olarak önemi artan ticaret yoludur. Panama Kanalı'nın açılması ile Pasifik-Atlantik ticaret yolları üzerinde etkili değişimler meydana getirmiştir. Meksika Körfezi Yolu gibi güzergâhların önemi artarken Pasifik-Güney Amerika Yolu'nun dolayısıyla Macellan Boğazı'nın da önemi azalmıştır.
8	Sanayi, ticaret ve bunlara bağlı çeşitli faaliyetlerin gelişmiş olduğu Batı Avrupa ile Kuzey Amerika'yı birbirine bağlayan deniz yoludur.

Aşağıdaki bulmacayı çözerek anahtar kelimeleri bulunuz.

SOLDAN SAĞA

1. Anadolu'nun güneyinde bulunan Akdeniz'in Sicilya ve Sardunya adalarından sonraki üçüncü büyük adası
8. Türk kültürünün kültür ocağı
12. Trans Anadolu Doğal Gaz Boru Hattı
14. Kuzeyde Kanada, güneyde Meksika ile komşu ülke
16. Dünya petrol rezervinin yaklaşık %50'sine sahip olan bölge
17. Jeopolitikte etkili olan doğal bir unsur

YUKARIDAN AŞAĞIYA

2. Akdeniz ile Kızıldeniz'i birleştiren yapay bir su yolu
3. Batı Avrupalı denizcilerin özellikle deniz üzerinden ülkelere ulaşan baharat ve altın gibi değerli madenlere ulaşabilecekleri yeni yol arayışları
4. İstanbul ve İzmir şehirlerinin arasındaki yolu kısaltan köprü
5. Orta Amerika'nın dar bir kesiminde Atlas Okyanusu ile Büyük Okyanusu birbirine bağlayan yapay su yolu
6. Türkiye sınırları içerisinde yer alan Doğu Trakya'nın yer aldığı coğrafya
7. İstanbul Boğazı'na alternatif olup uluslararası ticari hacmi artıracak ve deniz trafiğini rahatlatarak olan proje
9. Orta Asya ile Anadolu arasında yer alan Türk kültür alanı
10. Nil deltası dışında kalan bölümleri çöller ve kayalıklardan oluşan arazilerle kaplı ülke
11. Türk kültürüne ait Macaristan'daki tekke
13. Bir ülkenin sahip olduğu fiziki ve beşerî unsurlar ile dünya üzerindeki konumunun dış siyasetine etkisi
15. Anadolu'daki bağlamaya benzeyen Orta Asya'daki bir müzik aleti

ANAHTAR KELİMELE

İpuçlarından yararlanarak verilen harflerden istenilen kelimeyi bulunuz. Numaralı kutulardaki harflerden anahtar kelimelere ulaşınız.

1. Köprü AİSNOAMZG

A base ten block model consisting of three tens rods and one unit cube. The unit cube is placed on top of the rightmost ten rod. Below the unit cube is the number 3.

2. Kitabe, yazıt ONRUH

				10
--	--	--	--	----

3. Ticaret yolu

9						
---	--	--	--	--	--	--

4. Binicilik

A horizontal number line with 11 equally spaced tick marks, labeled 0 through 10 from left to right. A circle is drawn around the tick mark for the number 5.

5. Liman

--	--	--	--	--	--

6. Boğaz BNSLAİTU

A horizontal number line with vertical tick marks at every integer from 0 to 10. The numbers 0, 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, and 10 are written below the corresponding tick marks. A light blue circle is drawn around the number 4.

7. Güney Avrupa AAPSNIY

6

8. Ada IBSIKR

A horizontal number line with 11 boxes, numbered 0 to 10 from left to right. A blue circle is drawn around the number 11.

9. Doğal gaz **HARZA**

--	--	--	--	--

10. İş gücü **EUNSGNÜFÇ**

--	--	--	--

--	--	--	--	--

11. Petrol OĞUOTDRA

12. Kolonicilik

A number line from 0 to 13. The number 13 is written below the line, and a circle is drawn around the number 13.

13. Türk sazi PZOKU

--	--	--	--	--

14. Kanal SŞVEYÜ

					
---	--	--	--	--	--

15. Hindistan **BAAOUTHRLAY**

16. Mimar Sinan AORMTS

A number line with 6 boxes. The 5th box from the left contains a circle with the number 2 below it.

17. Kültür havzası TTNİRÜKAS

A horizontal number line with 11 boxes, numbered 0 to 10. The number 4 is circled in blue.

ANAHTAR KELİMELER

A horizontal number line with 13 circles above it, numbered 1 through 13. The circles are empty and have a light blue outline.

EŞLEŞTİRME

1. Ç 2. E 3. A 4. D 5. C 6. B

BOŞLUK DOLDURMA

1. Çanakkale	2. Balkan	3. Orta Doğu	4. Mısır	5. Nato	6. Göç
7. Kıbrıs	8. Mustafa Kemal Atatürk	9. Genç	10. İslam	11. Enerji	12. Türkiye
13. Batılı	14. Yuvarlak	15. Panama	16. Mostar	17. Kopuz	

ÇOKTAN SEÇMELİ

1. D 2. C 3. D 4. E 5. A 6. C 7. D 8. B 9. A 10. B 11. B 12. C 13. E 14. E 15. E

AÇIK UÇLU SORULAR

1. Türk kültürünün kültür ocağından çıkarak geniş bir coğrafyaya yayılmasının nedenleri; Orta Asya'nın iklim ve toprak koşulları yönünden tarıma elverişli olmaması, iklim değişikliği sonucu meydana gelen kuraklık ve soğuklar, hayvan hastalıkları, nüfusun hızla artması ve var olan geçim kaynaklarının yetersiz kalması, Türk Boyları arasındaki siyasi anlaşmazlıklar ve yol açtığı savaşlar, Çinliler-Moğollar gibi kavimlerden gelen dış baskılar, Türklerin bağımsızlık dürtüsü, yerleşebilecek yeni topraklar aramaları olarak sıralanabilir.
2. Tarihi çok eskilere dayanan ve dünyanın en eski kültürlerinden olan Türk kültürünün, göçebe yaşam tarzına dayanan, at ile hızlıca hareket edilebilen bir kültür olması geniş coğrafyaya yayılmasını kolaylaştırmıştır. Türkler gittiği her coğrafyaya kültürünü götürmüş, farklı kültürlerle de barış içinde yaşamasını bilmiştir. Diğer yandan büyük devletler kurarak farklı değerlere sahip milletlere hoşgörüyle davranan Türk kültürü, adaleti dil ve din farkı gözetmeksizin sağlamaya çalışmıştır. Türk milletinin barışçıl ve birleştirici bir medeniyete sahip olması, kültürünün geniş bir coğrafyaya yayılmasını sağlamıştır.
3. Türkistan, Kafkasya, Balkanlar, Orta Doğu, Kuzey Afrika
- 4.

Çadır

At Biniciliği

Demircilik

Güreş

Halı - Kilim Dokumacılığı

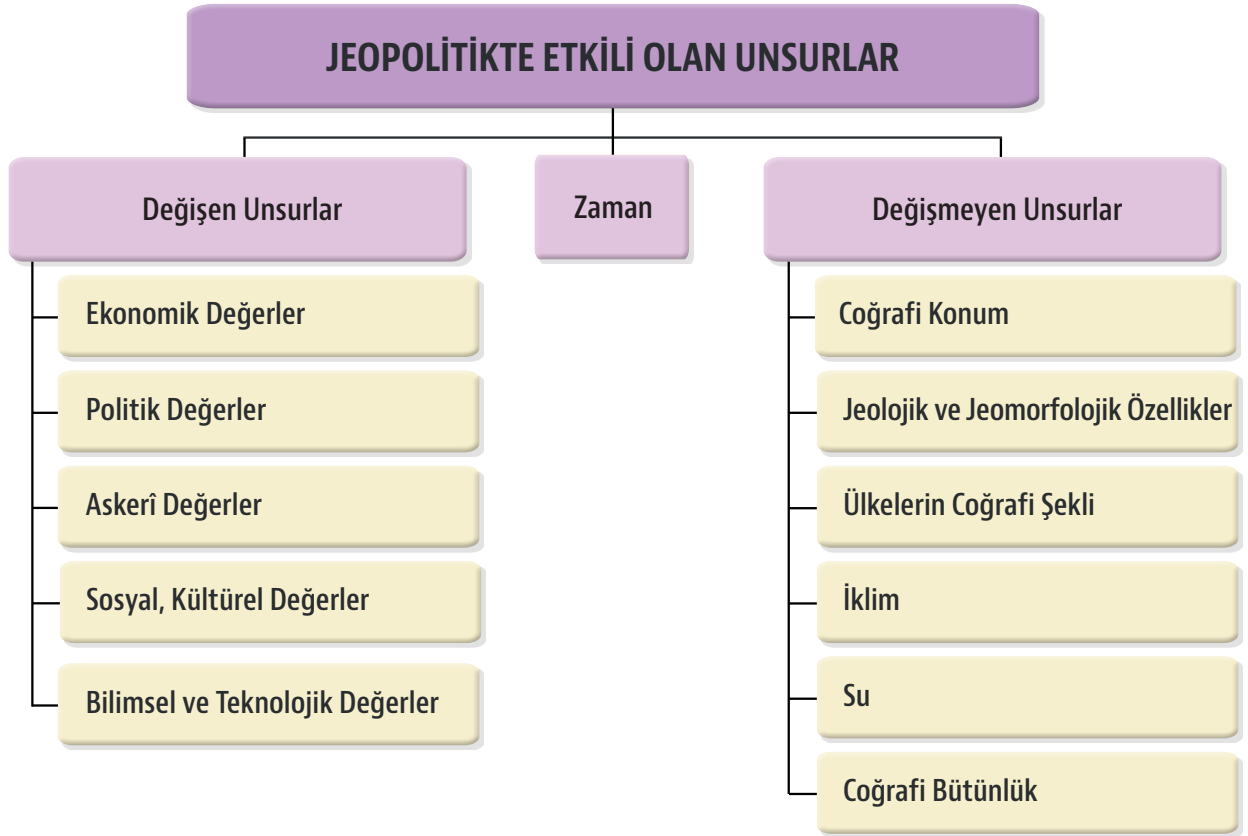

Ebru Sanatı

BECERİ TEMELLİ

1. Kıbrıs, Güneybatı Asya ve Doğu Akdeniz'in kontrol edilmesindeki işlevinden dolayı ilgi odağıdır. Ada'nın stratejik değeri, özellikle deniz ticaret yolları ve başlıca önemli hava yollarından biri üzerinde bulunması ile artmakta ve bu durum menfaat çatışmalarına neden olmaktadır. Ada, bütün Orta Doğu ülkelerini kontrolünde bulunduran "sabit bir uçak gemisi" gibidir. Türkiye, Suriye, Lübnan, İsrail, Ürdün tamamen; Irak ve Mısır ise kısmen bu geminin menzilindedir. Orta Doğu bölgesinin kalbi, İskenderun-Basra-Süveyş üçgenidir. Kıbrıs, coğrafi mevkii itibarıyla bu üçgenin iki köşesi olan İskenderun ve Süveyş'i kontrol altında bulundurmaktadır.
2. Akdeniz çevresinde hâkimiyet kurmak iddiasında olan devletler için Kıbrıs Adası, Akdeniz çevresindeki ülkelere girişi sağlayan anahtar konumundadır. Kıbrıs Adası'nın stratejik konumundan dolayı birçok medeniyet, Ada'yı elinde bulundurmaya çalışmıştır. Gücünü kaybeden devletler Kıbrıs Adası'nı da kaybetmiştir.
3. Kıbrıs Adası, Türkiye'nin milli güvenliği için büyük önem arz eder. Ada, askerî müdahale gerektirecek durumlarda hava üssü olarak destek sağlayacak bir konumdadır. Kıbrıs, Anadolu'nun güney kıyılarındaki İskenderun ve Mersin limanlarının güvenliği ile Akdeniz ve Orta Doğu'daki ticari faaliyetlerin sürdürülebilirliği için de kilit bir konumda bulunur.
4. Kıbrıs Adası'nın ekonomik değerini etkileyen olaylar; İlk Çağ'da Akdeniz Havzası'ndaki ticaret, Orta Çağ'da Baharat yolu ticareti, Yeni Çağ'da Coğrafi Keşifler, Yakın Çağ'da Süveyş Kanalı'nın açılması ve Güneybatı Asya'da petrol bulunmasıdır.

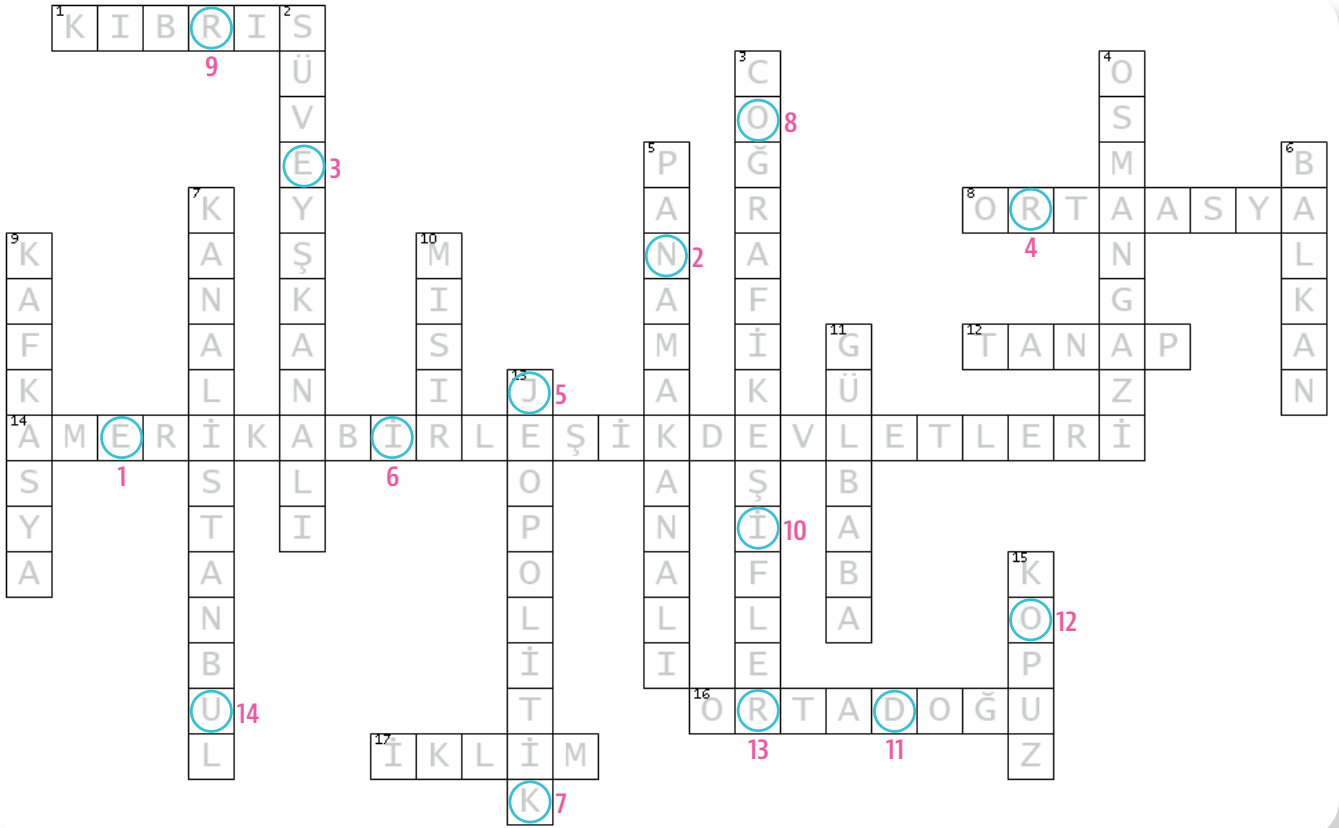
SINIFLANDIRMA

HARİTAYI KULLAN

1. İpek Yolu
2. Demir İpek Yolu
3. Baharat Yolu
4. Batı Avrupa, Akdeniz ve Hint Okyanusu Yolu
5. Ümit Burnu Yolu
6. Atlantik, Güney Amerika ve Doğu Kıyısı Yolu
7. Pasifik Aşırı Yolu
8. Kuzey Atlantik Yolu

BİL - BUL - ÇÖZ

Anahtar Kelimeler: ENERJİ KORİDORU

KELİME AVI

1. Osman Gazi	2. Orhun	3. Akdeniz	4. Atçılık	5. Mersin	6. İstanbul
7. İspanya	8. Kıbrıs	9. Hazar	10. Genç nüfus	11. Orta Doğu	12. Sömürgecilik
13. Kopuz	14. Süveyş	15. Baharat yolu	16. Mostar	17. Türkistan	

Anahtar Kelimeler: KANAL İSTANBUL

Etkileşimli Kitaplar

Beceri Temelli Kitaplar

Soru Bankası

Mobil Soru Bankası

Dinamik Uygulamalar

3B Modeller

YKS Kampı

TRT EBA TV Lise

OGM
MATERYAL

<http://ogmmateryal.eba.gov.tr>